

VILKMERGĖS KULTŪROS LOPŠYS

Metų sukaktys

Sukanka 90 metų, kai 1930 m. vasario 1 d. Medžiočių kaime Anykščių rajone gimė Leonas Strioga, skulptorius, nacionalinės premijos laureatas (2001). Nuo 1942 m. gyveno Ukmergėje, kur 1950 m. baigė vakarinę suaugusiųjų gimnaziją.

***

Sukanka 95 metai, kai 1925 m. vasario 4 d. Nuotekų kaime gimė Jonas Balžekas, agronomas, bitininkas, habilituotas biomedicinos mokslų daktaras. Mirė 2012 m. balandžio 14 d. Palaidotas Ukmergės rajono Lyduokių kapinėse.

***

Sukanka 40 metų, kai 1980 m. vasario 4 d. Želvoje gimė Vaidotas Ramoška, skulptorius, rašo eiles. Išleido poezijos rinkinį „Vienas ant plento“.

***

Sukanka 10 metų, kai 2010 m. vasario 4 d. mirė Danutė Šilininė (gimė 1933 m. sausio 15 d. Kunigiškių kaime Anykščių rajone), pedagogė, kraštotyrininkė, visuomenės veikėja. Apie 1964 m. ji persikėlė į Ukmergę, kur liko iki gyvenimo pabaigos. D. Šilininė dirbo Ukmergės mokykloje-internate mokytoja. Palaidota Anykščių rajono Svėdasų kapinėse.

***

Sukanka 160 metų, kai 1860 m. vasario 12 d. Ukmergėje gimė Kazimieras Drąsutavičius, teisininkas, vertėjas, bibliografas, draudžiamosios lietuviškos spaudos bendradarbis. Mirė apie 1905 m. Sterlitamake, Ufos gubernijoje, Rusijoje.

Vlodo Šlaito viešosios bibliotekos inf.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Tautodailės metai pradėti jubiliejine L. Striogos paroda

Žygmantas KOMLIAUSKAS
Muziejininkas

Ukmergės kraštotyros muziejuje praėjusią savaitę atidaryta skulptoriaus Leono Striogos darbų paroda.

Ji skirta paminėti skulptoriaus 90 metų jubiliejų bei Tautodailės metus. Pats L. Strioga atidaryme dalyvauti negalėjo, todėl į parodą atvyko ir gražiais prisiminimais su susirinkusiais pasidalijo jo jaunesnysis brolis, taip pat skulptorius, Mykolas Strioga.

Buvo rodytas trumpas filmukas,

kuriame savo mintimis, kūrybos paslaptimis ir gražiais atsiminimais pasidalijo ir pats L. Strioga. Jis leido pamatyti, kaip jo rankose paprastas medis virsta unikaliomis ir įvairias žinias skleidžiančiomis skulptūromis.

Parodos atidaryme dalyvavęs Ukmergės rajono meras Rolandas Janickas perdavė M. Striogai padėkos raštą už ilgametę kūrybą ir pasiekimus Lietuvos skulptūros mene ir įpareigojo jį atiduoti broliui Leonui.

L. Strioga – nuo 1959 m. Lie-

Rajono meras Rolandas Janickas perdavė padėkos raštą parodos autoriaus broliui Mykolui Striogai. Dainiaus Vyto nuotr.

tuvos dailininkų sąjungos narys, nacionalinės premijos laureatas (2001), įsimintiniausias 2001 metų Kauno menininkas.

1950–1952 m. jis studijavo Valstybinio dailės instituto Skulptūros fakultete Vilniuje, vėliau įstojo į I. Repino dailės institutą Leningrade (Rusija). 1958 m. baigė šį institutą ir įgijo skulptoriaus specialybę.

1980 m. L. Striogai suteiktas Nusipelnusio meno veikėjo vardas. Išbandęs dekoratyvią kamerinę ir monumentalią skulptūrą, XXI a. autorius atsiskleidė kaip mažosios plastikos virtuozas ir sukūrė per 1 600 vertingų kūrinių, įvardijamų kaip vėlyvojo modernizmo klasika.

Menininko kūrinių turi įsigiję Lietuvos, Lenkijos, Latvijos, Estijos, Rusijos dailės muziejai, privatus kolekcininkai JAV, Vokietijoje, Prancūzijoje, Danijoje ir kitur, o daugelis jo darbų sudaro nacionalinės skulptūros aukso fondą, jam

Unikalūs L. Striogos darbai.

Paroda pristatė muziejininkė Jolanta Petronytė.

skirta Nacionalinė kultūros ir meno premija.

Nukelta į 8 p.

Paulius Galaunė: minima 130 metų sukaktis

Paulius Galaunė – vienas iškiliausių mūsų krašto asmenybių: Lietuvos dailės istorikas ir kritikas, grafikas, lietuvių profesionalios muziejininkystės pradininkas, nusipelnęs meno veikėjas.

Šiais metais minime 130-ąsias P. Galaunės gimimo metines, tad Seimas 2020-uosius metus paskelbė Tautodailės metais.

P. Galaunė yra mūsų kraštiečių, gimė Pageležiuose, Ukmergės rajone, gausioje aštuonių brolių ir seserų šeimoje. Jo tėvas Konstantinas Galaunė, dirbęs kalviu, paprastai kaustė arklus, tačiau radęs laisvo laiko meniškais metalo ornamentais puošdavo kraitines skrynias ir ginklus, gamino spynas. Motina Emilija Rutkauskaitė buvo žinoma apylinkės verpėja ir audėja.

P. Galaunės veikla labai plati, tad pradžioje glaustai apie jo nuveiktus darbus. Jis – gerbiamas lietuvių dailėtyrininkas ir muziejininkystės pradininkas, žinomas ir kaip gabus grafikas, sukūręs nemažai fantastinio turinio grafikos kūrinių, knygų viršelių ir iliustracijų, vinječių, ekslibrisų, pašto ženklų. Dalyvavo steigiant Lietuvių meno kūrėjų draugiją, 1920–1935 m. buvo

Valstybės archeologijos komisijos narys. 1924–1949 m. – M. K. Čiurlionio galerijos, o 1936–1949 m. taip pat ir Kultūros muziejaus direktorius. 1925–1939 m. dėstė Kauno, o 1940–1951 m. – Vilniaus universitetuose, 1945–1950 m. dirbo Vilniaus dailės institute. Kaupė ir tyrė liaudies bei profesionaliosios dailės kūrinius, leido jų katalogus, parašė daug straipsnių, recenzijų. Rengė lietuvių liaudies meno bei profesionaliosios dailės parodas užsienyje.

1900–1902 m. P. Pageležiuose įamžintas P. Galaunės atminimas. Galaunė mokėsi Vėprių liaudies mokykloje. 1904 m. išvyko mokytis į Sankt Peterburgą. 1910–1913 m. studijavo Psichoneurologijos instituto Humanitarinių mokslų fakultete, lankė Dailės skatinimo draugijos piešimo mokyklą, mokėsi privačiose dailės studijose,

įsijungė į Lietuvos kultūros puoselėtojų gretas, dalyvavo Sankt Peterburgo lietuvių visuomeninėje veikloje. Studijuodamas, nuo 1910 m., bendradarbiavo almanache „Aušrinės keliais“, laikraščiuose „Lietuvos žinios“, „Lietuvos ūkininkas“.

Nukelta į 8 p.

UKMERGĖS KULTŪROS CENTRE
TRADICINĖ KASMETINĖ

UKMERGĖS RAJONO
TAUTODAILĖS
PARODA

NUO VASARIO 11 D. IKI 29 D.
ATIDARYMAS VASARIO 11 D. 15 VAL.

PARODA GALIMA APLANKYTI KIEKVIENA DIENA
NUO 15 IKI 19 VAL.
SEKMADIENIAIS NUO 12 IKI 16 VAL.
SEKMADIENIAIS IR PIRMADIENIAIS – UŽDARYTA.
PARODŲ LANKYMAS – NEMOKAMAS

Tautodailės metai pradėti jubiliejine L. Striogos paroda

L. Strioga Ukmergėje 2011 m.

Atkelta iš 7 p.

L. Strioga – menininkas, suradęs savitą ir itin autentišką kūrybos išraiškos būdą. Skulptorius kuria portretus, figūrines kamerinio pobūdžio kompozicijas, dekoratyvines skulptūras ir mažąją plastiką interjerams ir eksterjerams, parko skulptūras, memorialinius paminklus. Jis sukūrė skulptūrų iš medžio, akmens, metalo, terakotos. Kurdamas medžio skulptūras, naudoja unikalią kapotinę techniką. Menininko kūriniais būdingos apibendrintos plastinės formos, dekoratyvumas, lyriškumas, dvasingumas. Skulptoriaus kūrybinėje biografijoje būta gilių stiliaus paieškų, domėjimosi ankstyvąja antika, Afrikos tautų menu, Henrio Muro, Pablo Pikaso, Marino Marinio moder-

nizmu.

Menininkas surado unikalią medžio kapojimo techniką, prilygstančią impresionistų teptukų kalbai. Iš pirmo žvilgsnio moderniai atrodantys kūriniai prabyla pačiomis jautriausiomis temomis ir kalbomis.

L. Striogos kūrybinės idėjos nuolat atsiremia į pagarbą žmogui, dėmesį jo vidiniam pasauliui, į santykį su tuo, ką galima pavadinti giliai suvokta tiesa. Filosofinis ir kultūrinis menininko akiratis mažosios plastikos darbuose apima platų humanistinių vertybių spektrą, kuriame nekomplikuotai telpa jo minčių ir emocijų gilumas. Tai rodo aktyvų skulptoriaus santykį su aplinka ir pasaulio kultūra apskritai.

Kūrėjo darbuose atsispindi jo iš-

L. Strioga su žmona Dalia ir muziejaus darbuotojomis 2011 m. įamžintuose kadruose.

Gedimino Nemunaičio nuotr.

gyventi įvykiai bei jį supanti aplinka. Medinės L. Striogos skulptūros pasakoja įdomiausias istorijas, pranešdamos svarbiausias žinias iš praeities ir dabarties. Darbų temos ir pavadinimai puikiai iliustruoja meistro minties galią.

Jubiliejinėje mažosios plastikos ir fotografijų parodoje eksponuojami kūriniai iš Ukmergės kraštotyros muziejaus fondų ir asmeninės skulptoriaus kolekcijos.

L. Strioga bėgančioje gyvenimo tėkmėje išlieka vienas aktyviausių

ir ryškiausių mažosios plastikos atstovų, jo įnašas į šią sritį jau skaičiuojamas šimtais darbų.

***

Žymus mūsų kraštiečių skulptorius L. Strioga 2011 metų rugpjūtį Ukmergės kraštotyros muziejui padovanojo unikalią dovaną – savo skulptūrų kolekciją. Muziejui tai buvo pirma tokia vertinga dovana.

***

L. Strioga buvo surengęs savo aštuoniasdešimtmečiui skirtą jubi-

liejinę kūrybos parodą. Ji apkeliavo ne vieną Lietuvos miestą. Taip pat buvo eksponuojama ir Ukmergėje. Dalis šios parodos eksponatų nuotada priklauso Ukmergės kraštotyros muziejui. L. Strioga sakė taip dovanojantis širdį savo gimtinei, atiduodantis skolą savo tėvams.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Atkelta iš 7 p.

Po I pasaulinio karo Sankt Peterburge rūpinosi Lietuvos kultūros paminklų registravimu ir grąžinimu į Lietuvą. 1923–1924 m. Luvro mokykloje Paryžiuje studijavo muziejininkystę.

Grįžęs į Lietuvą, rūpinosi M. K. Čiurlionio galerijos įsteigimu, jos rūmų statyba. P. Galaunės pastangomis surinkta nemažai M. K. Čiurlionio paveikslų, išvežtų į užsienį arba priklausiusių privatiems asmenims Lietuvoje. Muziejaus vertybių išsaugojimu rūpinosi ir užklupus II-ajam pasauliniam karui.

Kaip Lietuvos meno ir lietuvių liaudies meno tyrinėtojas, be 1910–1987 m. paskelbtų 430 publicistinių, mokslinių straipsnių, išspausdino aktualumo iki šiol nepraradusius leidinius: „Lietuvos kryžiai“ (Kaunas, 1926), „Senoji tapyba“ (Kaunas, 1926), monografiją „Vilniaus meno mokykla“ (Kaunas, 1928), „Lietuvių liaudies menas: jo meninių formų plėtojimosi pagrindai“ (Kaunas, 1930) ir kt. Su P. Galaunės vardu susieti svarbiausi lietuviško ekslibriso raidos keliai ir tyrinėjimai. Jis buvo vienas pirmųjų Lietuvos ekslibrisų tyrinėtojų, išleista jo studija „Ex-librisas Lietuvoje: XVI–XX šimtmečiais“ (Kaunas, 1926). Taip pat – P. Galaunės straipsnių rinkinys „Dailės ir kultūros baruose“ (Vilnius, 1970), atsiminimų knyga „Muziejininko novelės“ ir šios knygos pertvarkytas ir papildytas antrasis leidimas „Likimo duota: muziejininko novelės“. Sudarė knygas: „Senosios tapybos

katalogas“ (Kaunas, 1926), „Lietuvių liaudies raižinių katalogas“ (Kaunas, 1927) ir kt.

Vienas reikšmingiausių prof. P. Galaunės mokslinių darbų lietuvių liaudies menotyroje yra 1930 m. VDU Humanitarinių mokslų fakulteto išleista jo knyga „Lietuvių liaudies menas“ – pirmasis tos srities mokslinis veikalas. Jame sistemingai suklasifikuota ir apibūdinta lietuvių kaimo architektūra, medinės bažnyčios ir varpinės, kryžiai ir koplytėlės, liaudies skulptūra, drožiniai, keramika, geležies dirbiniai, liaudies tapyba ir grafika (raižiniai), audiniai ir juostos.

P. Galaunė daug nusipelnė populiarinant Lietuvos meną, ypač liaudies meną, užsienyje. Surengė tautodailės parodas Italijoje (1925), Prancūzijoje (1927), Švedijoje, Norvegijoje, Danijoje (1931). Kartu su kitais rengė lietuvių profesionaliosios dailės ekspozicijas Paryžiaus (1937), Niujorko (1939) pasaulinėse parodose. Jis daug pasidarbavo skleisdamas Lietuvoje bei užsienyje mažosios grafikos žanrą. Pirmasis inicijavo bažnytinio meno bei ekslibrisų parodas.

Už nuopelnus apdovanotas Prancūzijos garbės legiono (1930), Vytauto Didžiojo 4-ojo laipsnio (1931), Švedijos karaliaus Vazos 2-ojo laipsnio (1932), Latvijos Trijų Žvaigždžių 3-iojo laipsnio (1939) ordinais, Belgijos karaliaus Leopoldo II ordino Komandoro laipsniu. 1970 m. apdovanotas LSSR valstybine premija, suteiktas liaudies dailininko vardas.

Nors didžiausią gyvenimo dalį (1919–1988 m.) P. Galaunė praleido Kaune, tačiau jo šaknys tvirtai

Paulius Galaunė: minima 130 metų sukaktis

P. Galaunė.

suaugusios su gimtisiais Pageležiais. Būtent čia dailėtyrininkas pasiėmė tai, ką puoselėjo visą amžių, – meilę savam kraštui, jo istorijai, žmogui. „<...> sulaukęs dvylikos metų, aš iš tų apylinkių išvažiavau ir niekuomet daugiau nebeparsiradau“, – rašė atsiminimuose. Labai dažnai, kai jam kas nors sukeldavo asociacijų, susijusių su vaikyste, P. Galaunė sakydavo: „Visai kaip Pageležiuose...“, „<...> galvodavau, kokie tie laimingi, kas gali kur nori važiuoti... O kai pamačiau pasaulį – ilgėjausi Pageležių...“

1990 m., minint P. Galaunės 100-ąsias gimimo metines, Pageležiuose, buvusio gyvenamojo namo vietoje, kur gimė P. Galaunė, buvo pastatytas paminklas – ažuolinis stogastulpis su rūpintojėlio skulptūra, kurį sukūrė ukmergiškis skulptorius Rimantas Zinkevičius. Parengė Jolanta Petronytė

1990 m., minint P. Galaunės 100-ąsias gimimo metines, Pageležiuose buvo pastatytas koplytstulpis.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

